

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Диської Дар'ї Григорівни «Адміністративно-правові засади здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Утвердження і забезпечення права людини на освіту в будь-якій країні є одним із найважливіших обов'язків держави. Це зумовлено тим, що освіта в сучасному глобалізованому й інформатизованому світі все більше стає вирішальним чинником суспільного прогресу і національної безпеки, важливою складовою повного розвитку людської особистості, збільшення поваги до прав і свобод людини. Сьогодні цілком очевидно, що без необхідної освіти людина не зможе забезпечити собі належних умов життя і реалізуватись як особистість, а також усвідомити і захистити свої права. Високий рівень освіченості населення є важливим чинником, що позитивно впливає на створення сприятливих умов для повної реалізації прав і свобод людини та громадянина.

Забезпечити кваліфікованими фахівцями правоохоронні органи, військові формування, тощо, можуть не всі навчальні заклади, а лише ті, які мають такий специфічний напрямок підготовки, освітня діяльність яких здобувачкою в роботі детально досліджена. Таким чином, актуальність теми дисертаційного дослідження Диської Д.Г. не викликає жодних сумнівів.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Концепції адміністративної реформи в Україні, затвердженої Указом Президента України від 22 липня 1998 р. № 810, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5. Тема дисертації відповідає Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., а також здійснена у відповідності до

плану науково-дослідницької роботи Приватної наукової установи «Науково-дослідного інституту публічного права» «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495)..

Мета дисертаційного дослідження і сформульовані відповідно до неї завдання дозволили дисертантці визначити сутність, особливості та види освітнього процесу у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, виробити пропозиції та рекомендації щодо його вдосконалення.

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам МОН України.

Методологічною основою дослідження стали сучасні загальні та спеціальні методи наукового пізнання. Їх застосування обумовлено системним підходом, що дало дисертанту можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що в дисертації вперше:

- здійснено класифікацію складових освітнього процесу у ЗВО зі специфічними умовами навчання, застосовуючи наступні класифікаційні критерії (за роллю, участю, характером задіяності в освітньому процесі, а також за строковістю застосування);

- систематизовано та згруповано змістовні складові професійної підготовки здобувачів вищої освіти ЗВО зі специфічними умовами навчання, до яких віднесено особистісна, професійна та соціальна складова, що дозволяють охарактеризувати компетентності, які повинні мати вказані особи, з метою отримання знань, вмінь та навичок необхідних для реалізації державної політики у відповідній сфері відносин;

- визначено поняття форми освітнього процесу у ЗВО зі специфічними умовами навчання, під якими запропоновано розуміти зовнішні прояви взаємовідносин між здобувачем вищої освіти та особою, що навчає, основною метою яких є обрання найбільш ефективного способу

передачі інформації та її засвоєння, а також здійснення дій направлених на застосування різнопланових методик отримання (передачі) відповідних знань, умінь та навичок (стор. 17).

Цілком логічним та обґрунтованим є висновок авторки, що освітній процес у ЗВО зі специфічними умовами навчання розвивається за двома взаємопов'язаними напрямками. Перший – законодавчий суть, якого охарактеризовано як вплив інтеграційно-інформаційних процесів, який призводить до того, що положення нормативно-правових актів зазнають постійного оновлення та удосконалення. Другий – освітній, що розкриваємо через підвищення рівня професійної підготовки здобувачів вищої освіти за рахунок застосування сучасних методів та ефективних засобів навчання. При цьому, означено, що взаємний вплив зазначених напрямків забезпечить постійний процес удосконалення галузі освіти, тим самим підвищуючи загальний рівень освіченості суспільства (стор. 80).

Авторкою слушно сформульовано визначення поняття «ЗВО зі специфічними умовами навчання» з урахуванням поєднання системи змістовних блоків, які його характеризують, а саме: правового статусу, особливостей організації освітньої діяльності та суб'єктів, які в ньому задіяні, а також сфер суспільного життя для яких здійснюється підготовка кадрів. Звернено на увагу, на те, що за рахунок специфічних умов навчання у таких ЗВО наявна сукупність факторів, що здійснюють безпосередній вплив на навчальне середовище, а саме, що стосується просторових обмежень зазначається, що на перших етапах навчання до здобувачів вищої освіти застосовуються певні обмеження стосовно свободи вільного пересування за межами ЗВО. Проведено аналіз кадрового склад ЗВО зі специфічними умовами навчання як однієї із специфічних ознак відповідних ЗВО, відмічається значення внутрішнього розпорядку ЗВО зі специфічними умовами навчання, який, на крім освітнього процесу, на відміну від інших ЗВО, включає час для обов'язкових фізичних вправ, приймання їжі, виконання господарської діяльності, відпочинку (стор. 134).

Наукову цінність має запропонований авторкою підхід до характеристики учасників освітнього процесу у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Досліджено теоретичну та практичну складову учасників освітнього процесу з метою визначення особливостей їх правового статусу. Доведено, що викладацький склад ЗВО зі специфічними умовами навчання уособлює у своїй діяльності різні компетентності, які структурно диференціюються на два елементи: професійні та психологічно-емоційні. Відмічено, що навчальної діяльності науково-педагогічних, педагогічних працівників ЗВО зі специфічними умовами навчання посідає ключове значення у підготовці професійних кадрів у вказаних ЗВО, що здійснюється за такими напрямками підготовки як теоретичний, фізичний, практичний, психологічний. Методична та організаційна діяльність зазначених осіб направлена на забезпечення створення належних умов для планомірної, систематичної, безперервної, поетапної організації навчальної діяльності, підтримання її високого рівня за рахунок застосування сучасних, ефективних методик як викладання, так й кадрового менеджменту (стор. 154)

Виваженим та науково-обґрунтованим є підхід дисертантки до характеристики зарубіжного досвіду підготовки кадрів у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання та можливостей його використання в Україні. Досвід зарубіжних країн надав можливість розкрити визначальні риси порядку відбору кандидатів на навчання до ЗВО зі специфічними умовами навчання в залежності від суб'єкта, що приймає участь в освітньому процесі та/або впливає на нього, а саме для ЗВО зі специфічними умовами навчання характерним є: прозорість, що передбачає відкритість та доступність інформації порядок відбору кандидатів на здобуття вищої освіти відповідного профілю; чіткість, тобто кожен етап (процес), який проходить абітурієнт є зрозумілим, детально визначеним та структурованим; автономність (самостійність) – в межах загальної освітньої системи, ЗВО зі специфічними умовами навчання надається можливість

визначити на окремі спеціальності свій перелік вимог, яким повинен відповідати кандидат; зваженість в обранні критерію відбору, адже фактично оцінюється потенціал кандидата та ймовірність його виконувати завдання, що перед ним будуть ставитися; професійність у всіх сферах освітнього процесу (високий рівень педагогічного складу, матеріально-технічного забезпечення, наукової та методичної роботи та ін.) (підрозділ 3.1).

Разом з тим, дисертація не позбавлена певних недоліків та суперечливих положень, які потребують додаткових пояснень та уточнень.

1. Не зовсім вдалим, на моє переконання, є сформульоване завдання – «охарактеризувати та виокремити джерела дослідження адміністративно-правових засад регламентування освітнього процесу у ЗВО зі специфічними умовами навчання». Адже не зрозуміло, що здобувачка розуміє під джерелами дослідження.

2. На сторінці 149 здобувачка вказує, що в роботі проведено порівняльно-правовий аналіз законодавчого підходу до визначення поняття ЗВО та ЗВО зі специфічними умовами навчання за різними класифікаційними критеріями. Однак мені так і не вдалось з'ясувати для себе, на думку дисертантки, чи рівними у своїх правах є ЗВО та ЗВО зі специфічними умовами навчання?

3. На сторінках дисертаційного дослідження здобувачці варто було дослідити проблеми подвійного правового статусу науково-педагогічного складу закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, адже підпорядкованість ЗВО зі специфічними умовами навчання різним відомствам досить часто призводить до того, що викладачі таких ЗВО мають бути одночасно, наприклад, і поліцейськими, і науковцями та при цьому одночасно виконувати функції як виконують і викладачі і поліцейські.

4. У роботі дисертанткою на сторінці 194 зазначено, що «за рахунок застосування теоретико-адаптаційного та проблемно-інноваційного напрямків, а також ментальної спорідненості виокремлено країни досвід, яких є найбільш довготривалим та нормативно урегульованим у сфері

підготовки кадрів у ЗВО зі специфічним статусом, зокрема, США, Німеччини, Франції та Польщі». Цікаво, про яку ментальну спорідненість наприклад США та Німеччини йдеться.

Вищенаведені зауваження, які в певній мірі носять характер побажань, не впливають на загальну позитивну оцінку якості виконаної дисертанткою роботи. Теоретичні результати й наукові положення, які містяться в цій дисертації, характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий вклад авторки в юридичну науку. Вдалиий і логічно поєднаний вибір у дослідженні питань, їх актуальність, розумне співвідношення теоретичних міркувань та прикладів з практики, чіткість викладу матеріалу, аргументованість наукових висновків і узагальнень свідчать про значний науковий рівень проведеного дослідження та його практичне значення.

Зміст дисертаційної роботи висвітлений достатньо повно, виклад запропонованих в роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел із проблематики дисертаційного дослідження. Авторка сформулювала свої висновки, які здатні стати значним внеском у розвиток вітчизняного адміністративного права.

Основні положення дисертації відображені в авторефераті, публікаціях у наукових виданнях, а також оприлюднені на науково-практичних конференціях, що свідчить про ретельну роботу, проведenu дисертанткою в процесі наукового дослідження та його апробації.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до вимог, встановлених МОН України.

Вказане дозволяє зробити висновок, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правові засади здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання — удосконалення адміністративно-правових засад здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти зі

специфічними умовами навчання. Виходячи із зазначеного, слід вказати, що дисертаційне дослідження повністю відповідає науковій спеціальності 12.00.07 та вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а його авторка — Диська Дар'я Григорівна — заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**професор кафедри галузевого права
та правоохоронної діяльності,**

**Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка**

доктор юридичних наук, професор

 А.А. Манжула

*Директор
науквої роботи*

С.Т. Мехида